

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อน
เพื่อส่งเสริมการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
Development of Cooperative Learning Activity with Peer Reporting to Promote
Peer Acceptance of Lower-secondary Students

นัทรียา สุขุม¹ และ ชุตินา สุรเศรษฐ^{2*}
Nuttareeya Sukom¹ and Chutima Suraseth^{2*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อน ที่ช่วยส่งเสริมการยอมรับจากเพื่อน 2) เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนที่มีต่อการยอมรับจากเพื่อนทั้งห้องเรียนและเพื่อนที่อยู่ในสถานะถูกทอดทิ้งหรือปฏิเสธ ดำเนินการตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (design thinking) ผู้วิจัยเริ่มจากการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของนักเรียน กำหนดประเด็นปัญหา ศึกษาและออกแบบแผน กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อน โดยการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา 5 คน ครูผู้สอน 3 คน อาจารย์ระดับ บัณฑิตศึกษา 2 คน ตัวแทนนักเรียน 5 คน จากนั้นนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 31 คน และใช้เทคนิคสังเกตพฤติกรรมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการยอมรับจากเพื่อน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์แบบอุปนัยและสถานภาพทางสังคมมิติ ผลการวิจัย พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงาน จากเพื่อนเป็นกิจกรรมที่เอื้อให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ได้สังเกตและรายงานพฤติกรรมเชิงบวกของเพื่อนขณะ ปฏิบัติงานกลุ่ม 2) หลังการทดลองใช้ พบว่า สถานภาพทางสังคมมิติของนักเรียนทั้งห้องเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อน เพิ่มขึ้น 7 คน และลดลง 2 คน ส่วนสถานภาพของนักเรียนในกลุ่มถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มขึ้น 5 คน

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบร่วมมือ, รายงานจากเพื่อน, การยอมรับจากเพื่อน

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิธีวิทยาการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Graduate Student of Education in Methodology for Innovation Development in Division, Department of Education Research and Psychology,
Faculty of Education, Chulalongkorn University. Email: Nuttareeya_nut@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิธีวิทยาการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Lecturer of Education in Methodology for Innovation Development in Division, Department of Education Research and Psychology, Chulalongkorn University.
Email: Chutima.p@chula.ac.th

* Corresponding Author

Abstract

The purpose of this research is to 1) develop cooperative learning activities with peer reporting to promote peer acceptance and 2) investigate the effects of cooperative learning activities with peer reporting on promoting peer acceptance of all students in the classroom, including neglected or rejected students. The research process uses design thinking. Beginning with understanding a student's relationship, defining the problem, learning, and designing cooperative learning activities with peer reporting by interviewing 5 homeroom teachers, 3 teachers, 2 professors, and 5 students. The learning activities were then used with 31 secondary school students. Sociometric techniques were used to collect peer acceptance data. The data were analyzed using inductive analysis and sociometric techniques. The findings were as follows: 1) Cooperative learning with peer reporting was an activity that encouraged students to work in groups and allowed students to observe and report positive peer behaviors during group activities. 2) After implementing the cooperative learning activities with peer reporting, the sociometric status of some students in the classroom has changed. The sociometric status of seven students increased, and that of two students decreased. The status of five students who used to be neglected or rejected was improved.

Keywords : cooperative learning, peer reporting, peer acceptance

บทนำ

การไปโรงเรียนของนักเรียนมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งมักมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความรู้ แต่นอกจากการพัฒนาความรู้ การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในโรงเรียนจัดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจะส่งผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นแรงจูงใจในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัวทางสังคม และพฤติกรรมในห้องเรียน (Hundley & Cohen, 1999; Vandell & Hembree, 1994; Yugar & Shapiro, 2001 as cited in Leung & Silberling) จากการสำรวจและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในประเทศไทย พบว่า แนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของนักเรียนไทยไม่ค่อยดีนัก ไม่ว่าจะเป็นการที่นักเรียนมีเพื่อนสนิทลดลง หรือปัญหาความสัมพันธ์มักเป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นเครียด โดยเป็นสาเหตุที่ทำให้เครียดเป็นอันดับ 1 ทั้งในปี 2562 และในปี 2565 นอกจากนี้ผลจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสได้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และอาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันกับเพื่อนในสังคม (ผู้จัดการออนไลน์, 2562; ผู้จัดการออนไลน์, 2563; ศูนย์ความรู้นโยบายครอบครัว, 2565 อ้างถึงใน เดชรัต สุขกำเนิด, 2565; สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสามารถก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การรังแกกันในโรงเรียน ความเครียด ความวิตกกังวล การทำร้ายตัวเอง (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2561; สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563; สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2565; Bruyn et al., 2010) ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาและแก้ไข

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน สามารถทราบได้จากการศึกษาการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียน ซึ่งพิจารณาจาก ระดับที่เด็กได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธทางสังคมจากเพื่อน (Stufflebeam, 2012) โดยอาศัยเทคนิคสังคมมิติ (sociometric techniques) ซึ่งสามารถจำแนกสถานภาพทางสังคมมิติของนักเรียนตามระดับการยอมรับทางสังคมเป็น 5 ประเภท ได้แก่ นักเรียนที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน (popular) นักเรียนที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อน (rejected) นักเรียนที่มีทั้งเพื่อนชอบและไม่ชอบ (controversial) นักเรียนที่ถูกเพื่อนละเลย/ทอดทิ้ง (neglected) และนักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนในระดับกลาง ๆ (average) ทั้งนี้สถานภาพทางสังคมมิติที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเป็นพิเศษ คือ สถานะถูกทอดทิ้งและถูกปฏิเสธ (ชุตินา สุรเศรษฐ, 2562; Coie et al., 1982; Hymel et al., 2011)

การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในช่วงวัยรุ่นตอนต้นมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น เพื่อนเริ่มเข้ามามีอิทธิพลกับนักเรียนมากขึ้น จึงควรได้รับการส่งเสริม การจัดกิจกรรมกลุ่ม การฝึกการอยู่กับผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่นักเรียนอย่างเหมาะสม (อรุณข ลิมตศิริ, 2542) นอกจากนี้ จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า

เด็กผู้หญิงในช่วงวัยรุ่นตอนต้นมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาจากการปฏิเสธจากเพื่อนมากกว่าเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิงในโรงเรียนหญิงล้วนมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาทางสังคมหรืออารมณ์ (Coie & Dodge, 1983; Sentse et al., 2010) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนในเพศหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 2 ในโรงเรียนหญิงล้วนเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Johnson et al., 2010)

แนวทางการพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนเพศหญิงในระดับมัธยมศึกษา ควรจัดให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้พึ่งพากันและกันในเชิงบวก และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับรู้พฤติกรรมการทำงานของสมาชิกในกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างดังกล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) และการใช้รายงานจากเพื่อน (peer reporting intervention) (Furman & Bierman, 1983; Collins et al., 2018; Johnson et al., 2010; Slavin & Cooper, 1999)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มย่อยและได้ทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดการทำงานร่วมกันเพื่อปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ การพึ่งพากันและกันในเชิงบวก (positive interdependence) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (individual accountability and personal responsibility) การโต้ตอบที่ส่งเสริมกันและกัน (promotive interaction) ทักษะทางสังคม (social skill) และการประมวลผลของกลุ่ม (group processing) (Johnson, 2003; Johnson et al., 2010) ซึ่งเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ผู้วิจัยเลือกใช้ คือ jigsaw และ small-group teaching ทั้ง 2 เทคนิคมีรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมให้สมาชิกแต่ละกลุ่มได้มาปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันและเกิดการพึ่งพากันและกันในเชิงบวก (Slavin, 1980) ซึ่งจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยพัฒนาการยอมรับทางสังคม ปรับปรุงความสัมพันธ์ทางสังคม ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม พัฒนาทักษะทางสังคม ทำให้เกิดการปรับปรุงสถานภาพทางสังคมจิตของนักเรียนได้ เช่น เปลี่ยนสถานะของเด็กสมาธิสั้นจากปฏิเสธเป็นได้รับการยอมรับ เพิ่มคะแนนการยอมรับทางสังคมของนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาเล็กน้อย เพิ่มพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพิ่มการยอมรับและลดการปฏิเสธทางสังคมของนักเรียนที่พิการทางการเรียน (Capodiceci et al., 2019; Jacques et al., 1998; Madden & Slavin, 1983; Van et al., 2020)

ส่วนการใช้รายงานจากเพื่อน (peer reporting intervention) เป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้การรายงานเชิงบวกจากเพื่อนเป็นสื่อกลาง เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้รับรู้ถึงพฤติกรรมเชิงบวกของสมาชิกในกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมในเชิงบวกและให้ความร่วมมือการจัดกิจกรรมมากขึ้น (Ervin et al., 1996; Murphy & Zlomke, 2014; Skinner et al., 2002) มีองค์ประกอบพื้นฐาน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผน (planning) : เลือกรางวัลสำหรับการเข้าร่วม, เลือกเป้าหมายของการยกย่อง 2) การฝึกอบรม (training) : ฝึกนักเรียนด้วยตัวอย่างเฉพาะของรายงานการยกย่องในเชิงบวก สร้างแบบจำลองการรายงานเพื่อนในเชิงบวกพร้อมตัวอย่าง บอกนักเรียนว่าพวกเขาจะได้รับรางวัลจากการรายงานพฤติกรรมที่เหมาะสมของเพื่อน 3) การนำไปใช้ (implementation) : เตือนให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมเชิงบวกของเป้าหมาย แจ้งให้นักเรียนรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมที่แสดงโดยนักเรียนเป้าหมาย ให้ข้อเสนอแนะและการสนับสนุนแก่นักเรียนเพื่อการยกย่องอย่างเหมาะสม (Murphy & Zlomke, 2014) การใช้รายงานจากเพื่อนสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การรายงานเพื่อนเชิงบวก (positive peer reporting : PPR) และ tootling ซึ่งประเภทที่ผู้วิจัยเลือกใช้ คือ tootling ซึ่งเป็นการรายงานพฤติกรรมเชิงบวกโดยนักเรียนสามารถสังเกตเพื่อนทั้งห้องเรียนเขียนรายงานส่งครู และครูจะเป็นผู้รายงานให้ทุกคนในชั้นเรียนทราบ (Skinner et al., 2002) ผลจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การใช้รายงานจากเพื่อนสามารถช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ในห้องเรียน ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น เช่น ความสนใจทางวิชาการ มีส่วนร่วมในห้องเรียน มีพฤติกรรมทางสังคม และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดน้อยลง เช่น พฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียน การต่อต้านสังคม แสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นมิตร ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงทำให้ครูและนักเรียนได้ทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนที่เป็นเป้าหมาย (Dillon et al., 2019; Lambert et al., 2015; Lum, 2015; Skinner et al., 2000)

การวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการบูรณาการแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เอื้อให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มและแนวทางการใช้รายงานจากเพื่อนเพื่อให้นักเรียนเกิดการสังเกตและแจ้งพฤติกรรมเชิงบวกของเพื่อนขณะปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์

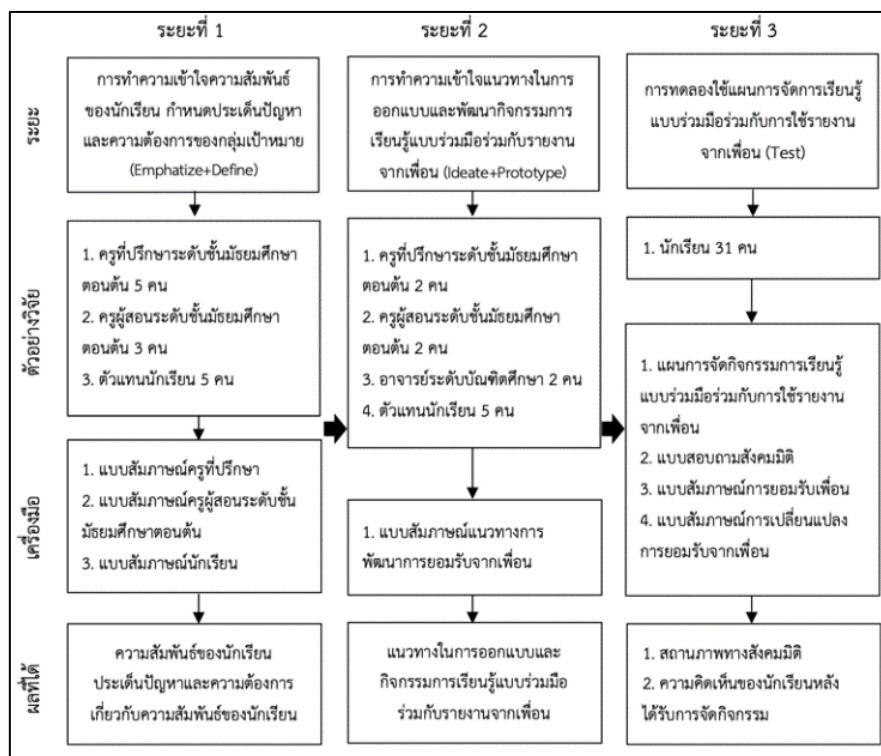
1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนที่ช่วยส่งเสริมการยอมรับจากเพื่อน
2. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนที่มีต่อการยอมรับจากเพื่อน ทั้งห้องเรียนและเพื่อนที่อยู่ในสถานะถูกทอดทิ้งหรือปฏิเสธ

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนเพื่อส่งเสริมการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นดำเนินการตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (design thinking) แบ่งเป็น 3 ระยะ รายละเอียดดังปรากฏในภาพ 1

ภาพ 1

วิธีการวิจัย

ระยะที่ 1 การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของนักเรียน (emphatize) กำหนดประเด็นปัญหาและประเด็นความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (define) ดำเนินการโดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิดฉบับละ 8 ข้อ เก็บข้อมูลจากครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนและตัวแทนนักเรียน ในประเด็นภาพรวมความสัมพันธ์และปัญหาความสัมพันธ์ของนักเรียนในมุมมองของครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และตัวแทนนักเรียน ตามลำดับ นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้ การวิเคราะห์แบบอุปนัยและค่าความถี่ร้อยละ ทำให้สามารถทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของนักเรียนได้อย่างลึกซึ้งและทั่วถึงทั้งห้องเรียน รวมไปถึงเข้าใจปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ลักษณะของปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการระบุประเด็นปัญหาและความต้องการของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด

ระยะที่ 2 การทำความเข้าใจแนวทางในการออกแบบ (ideate) และพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการใช้รายงานจากเพื่อน (prototype) ดำเนินการโดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด 5 ข้อ เก็บข้อมูลจากครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา และตัวแทนนักเรียน ในประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับจากเพื่อนและแนวทางในการพัฒนาการยอมรับจากเพื่อน นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัยและค่าความถี่ร้อยละ ทำให้สามารถ

เข้าใจแนวทางการออกแบบที่เหมาะสมกับประเด็นปัญหาและความต้องการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับการใช้รายงานจากเพื่อน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการใช้รายงานจากเพื่อน (test) กับนักเรียน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 31 คน จากโรงเรียนหญิงล้วนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ฯ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เลือกตัวอย่างวิจัยแบบเจาะจงตามเกณฑ์คัดเข้า โดยมีเครื่องมือที่ใช้ ดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการใช้รายงานจากเพื่อน จำนวน 12 คาบ คาบละ 50 นาที ดำเนินการในรายวิชา วิทยาศาสตร์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการบูรณาการการใช้รายงานจากเพื่อน ประกอบด้วย การวางแผน (PR1) การฝึกอบรม (PR2) และการนำไปใช้ (PR3) โดย PR1 และ PR2 ดำเนินการในแผนที่ 1 ส่วน PR3 ดำเนินการในแผนที่ 2-12 การเรียนรู้แบบร่วมมือ ประกอบด้วย ความรู้สึกพึงพอกันและกันในเชิงบวก (CL1) ความรับผิดชอบ ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม (CL2) การมีโอกาสช่วยเหลือ ส่งเสริม ยกย่องกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มในการทำงานด้วยกัน (CL3) การอาศัยทักษะระหว่างบุคคลและทักษะในกลุ่มย่อยในการทำงาน (CL4) และการมีส่วนร่วมในการสรุปผลในการ ทำงานกลุ่ม (CL5) โดยดำเนินการในแผนที่ 2-12 2) เทคนิคสังเกตพฤติกรรม เพื่อเก็บข้อมูลสถานภาพทางสังคมของนักเรียนก่อนและ หลังการทดลอง ดำเนินการโดยใช้ข้อคำถามปลายเปิดให้นักเรียนเสนอชื่อเพื่อนที่นักเรียนอยากรวมกลุ่มด้วยมากที่สุดและน้อย ที่สุดอย่างละ 4 ชื่อในสถานการณ์ที่กำหนดให้ จำนวน 3 สถานการณ์ นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาสถานภาพทางสังคมมิติตาม สูตรคำนวณดังภาพ 2 โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel และระบุสถานภาพทางสังคมมิติโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ 1) นักเรียน ที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน (popular student) ได้รับคะแนน SPs > 1, LLz < 0, LMz > 0 2) นักเรียนที่มีทั้งเพื่อนชอบ และไม่ชอบ (controversial student) ได้รับคะแนน Sis > 1, LLz > 0, LMz > 0 3) นักเรียนที่ถูกเพื่อนละเลย/ทอดทิ้ง (neglected student) ได้รับคะแนน Sis < -1, LLz < 0, LMz < 0 4) นักเรียนที่ถูกเพื่อนปฏิเสธ (rejected student) ได้รับ คะแนน SPs < -1, LLz > 0, LMz < 0 5) ไม่ตรงกับเงื่อนไขในข้อ 1) – 4) ถูกระบุเป็นนักเรียนที่มีความสัมพันธ์ในระดับ กลาง ๆ (average student) รายละเอียดของค่าสัญลักษณ์ดังภาพ 2 3) แบบสัมภาษณ์การยอมรับเพื่อน มีลักษณะเป็นข้อคำถาม ปลายเปิดจำนวน 4 ข้อ ใช้เก็บข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนต่อเพื่อนที่อยู่ในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธที่เปลี่ยนแปลง ไปหลังเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) แบบสัมภาษณ์การเปลี่ยนแปลงการยอมรับจากเพื่อน มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิดจำนวน 4 คำถาม ใช้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธที่มีต่อการจัดกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ วิเคราะห์แบบอุปนัย ค่าความถี่ร้อยละ และสถานภาพทางสังคมมิติ

ภาพ 2

ค่าสัญลักษณ์

เมื่อกำหนดให้ SPs (Social preference score) คือ คะแนนการได้รับเลือกจากสังคม คำนวณได้จาก $SPs = LMz - LLz$ (คะแนนมาตรฐานของนักเรียนที่ได้รับการเสนอชื่อจากเพื่อนว่าชอบที่สุดลบคะแนนมาตรฐานของนักเรียนที่ได้รับการเสนอชื่อจากเพื่อนว่าชอบน้อยที่สุด)	LLz (Like least standardized z score) คือ ค่ามาตรฐานของคะแนนที่นักเรียนได้รับการเสนอชื่อจากเพื่อนว่าชอบน้อยที่สุด คำนวณได้จาก $LLz = \frac{LL - \bar{LL}}{(S.D.)_{LL}}$ เมื่อ LL (Like least) คือ ผลรวมของคะแนนที่นักเรียนได้รับเลือกจากเพื่อนว่าชอบน้อยที่สุด
Sis (Social impact score) คือ คะแนนการได้รับเลือกจากสังคม คำนวณได้จาก $Sis = LMz + LLz$ (คะแนนมาตรฐานของนักเรียนที่ได้รับการเสนอชื่อจากเพื่อนว่าชอบที่สุดบวกคะแนนมาตรฐานของนักเรียนที่ได้รับการเสนอชื่อจากเพื่อนว่าชอบน้อยที่สุด)	LMz (Like most standardized z score) คือ ค่ามาตรฐานของคะแนนที่นักเรียนได้รับการเสนอชื่อจากเพื่อนว่าชอบมากที่สุด คำนวณได้จาก $LMz = \frac{LM - \bar{LM}}{(S.D.)_{LM}}$ เมื่อ LM (Like most) คือ ผลรวมของคะแนนที่นักเรียนได้รับเลือกจากเพื่อนว่าชอบมากที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการใช้รายงานจากเพื่อนเพื่อส่งเสริมการยอมรับจากเพื่อน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการใช้รายงานจากเพื่อน จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครู ที่ปรึกษา ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตัวแทนนักเรียน พบว่า ความสัมพันธ์โดยรวมของนักเรียนค่อนข้างดี และจากประเด็นปัญหา 4 ประเด็น ดังนี้ 1) นักเรียนช่วยเหลือกันหรือมีปฏิสัมพันธ์กันเฉพาะภายในกลุ่ม 2) นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไม่ทั่วถึง 3) นักเรียนบางคนเลือกที่จะหลีกเลี่ยงเพื่อนเอง และ 4) นักเรียนมีการจับกลุ่มกันทำให้สนิทกันเฉพาะในกลุ่ม เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนารวมกับผลจากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาและตัวแทนนักเรียน สามารถสรุปเป็นแนวทางในการออกแบบต้นแบบในการพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนได้ 2 ประเด็น ดังนี้ 1) ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน/กลุ่มโดยแต่ละสถานภาพทางสังคมมิติของนักเรียน พยายามให้แต่ละกลุ่มมีครบทุกสถานะและให้นักเรียนได้เจอเพื่อนอย่างทั่วถึงมากที่สุด จัดกิจกรรมโดยเน้นให้นักเรียนทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบชัดเจนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมเชิงบวกระหว่างจัดกิจกรรม 2) ควรให้นักเรียนทราบถึงพฤติกรรมเชิงบวกของเพื่อนคนอื่น ๆ โดยแจ้งให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมเชิงบวกของสมาชิกภายในกลุ่มตนเองโดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาการยอมรับจากเพื่อน สำหรับงานวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนที่อยู่ในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธ และรายงานให้ครูทราบเพื่อให้ครูแจ้งเพื่อนคนอื่น ๆ ในห้องเรียน

แนวทางในการออกแบบต้นแบบในการพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนนำมาพัฒนาเป็นแผนการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งหมด 12 คาบ คิดเป็นระยะเวลา 10 ชั่วโมง มีโครงสร้างของการจัดกิจกรรมดังนี้ ในคาบที่ 1 คาบปฐมนิเทศ เป็นการให้รายงานจากเพื่อนในองค์ประกอบการวางแผน (PR1) และการฝึกอบรม (PR2) คือนักเรียนได้เลือกรางวัลเมื่อนักเรียนสามารถรายงานพฤติกรรมจากเพื่อนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้และได้ฝึกการเขียนรายงานพฤติกรรมของเพื่อนในเชิงบวก ถัดมาในคาบที่ 2 ถึง 12 เป็นการให้การเรียนรู้แบบร่วมมือในองค์ประกอบความรู้ลึกของการพึ่งพาและกันในเชิงบวก (CL1) ความรับผิดชอบของสมาชิก (CL2) การมีโอกาสช่วยเหลือ ส่งเสริม ยกย่องกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มในการทำงานร่วมกัน (CL3) การอาศัยทักษะระหว่างบุคคลและทักษะในกลุ่มย่อยในการทำงาน (CL4) และการมีส่วนร่วมในการสรุปผลในการทำงานกลุ่ม (CL5) และการใช้รายงานจากเพื่อนในองค์ประกอบ การนำไปใช้ (PR3) โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือในรูปแบบจิ๊กซอว์ (jigsaw) และการสอนแบบเป็นกลุ่มย่อย (small-group teaching) เน้นไปที่การให้สมาชิกทุกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันโดยกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคนอย่างชัดเจน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมเชิงบวกระหว่างจัดกิจกรรม เช่น อาสาเป็นตัวแทนส่งงาน อาสาเป็นตัวแทนในการตอบคำถาม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสช่วยให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกันมากขึ้นและทำให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมเชิงบวกให้คนอื่นได้รับรู้ นักเรียนจะถูกแบ่งออกเป็น 3-4 คน/กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะต้องประกอบด้วยนักเรียนที่อยู่ในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธ 1 คนและนักเรียนในสถานะอื่น ๆ ที่แตกต่างกันให้มากที่สุด โดยมีเฉพาะครูผู้สอนเท่านั้นที่ทราบว่านักเรียนคนใดอยู่ในสถานภาพใด นักเรียนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมกับสมาชิกในกลุ่มจำนวน 3 คาบ จากนั้นจะมีการจัดกลุ่มใหม่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนไม่ซ้ำกันในแต่ละครั้งที่มีการเปลี่ยนกลุ่ม ในทุกครั้งที่มีการปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนจะต้องสังเกตพฤติกรรมเชิงบวกของสมาชิกภายในกลุ่มโดยเฉพาะนักเรียนที่อยู่ในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธและเขียนรายงานพฤติกรรมเชิงบวกให้ผู้สอนทราบหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้ผู้สอนนำรายงานพฤติกรรมเชิงบวกที่นักเรียนเขียนมาอ่านให้นักเรียนในห้องฟังตอนต้นของคาบถัดไป

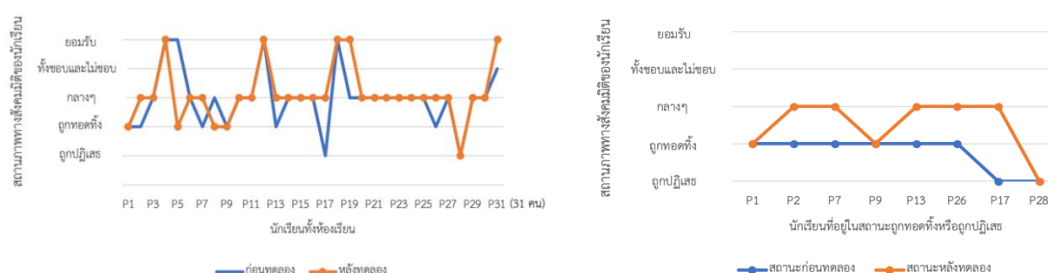
2. ผลการทดลองการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อน แบ่งเป็น 2 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนเพื่อพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนทั้งห้องเรียน

ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนเพื่อพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนทั้งห้องเรียน พบว่า ตัวอย่างวิจัยจำนวน 31 คน เข้าร่วมกิจกรรมครบ 80 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป แต่ไม่ใช่ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมสังเกตได้จากการที่นักเรียนหลายคนส่งงานไม่ครบตามที่ได้รับมอบหมาย เมื่อเปรียบเทียบสถานภาพทางสังคมมิติก่อนและหลังทดลองของนักเรียนทั้งห้องเรียน พบว่า หลังทดลองนักเรียนมีสถานภาพทางสังคมมิติเปลี่ยนไปจากก่อนทดลอง โดย 1) นักเรียนที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มขึ้นจาก 4 คนเป็น 5 คน 2) นักเรียนที่มีทั้งเพื่อนชอบและไม่ชอบลดลงจาก 1 คนเป็น 0 คน 3) นักเรียนที่ถูกเพื่อนละเลย/ทอดทิ้งลดลงจาก 6 คนเป็น 4 คน 4) นักเรียนที่ถูกปฏิเสธลดลงจาก 2 คนเป็น 1 คน และ 5) นักเรียนที่มีความสัมพันธ์ในระดับกลาง ๆ เพิ่มขึ้นจาก 18 คนเป็น 21 คน รายละเอียดดังภาพ 3

ภาพ 3

เปรียบเทียบสถานภาพทางสังคมมิตีก่อนและหลังทดลองของนักเรียนทั้งห้องเรียน (ซ้าย) และ เปรียบเทียบสถานภาพทางสังคมมิตีก่อนและหลังทดลองของนักเรียนที่ถูกเพื่อนทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธ (ขวา)

ภาพ 3 เป็นการเปรียบเทียบสถานภาพทางสังคมมิตีก่อนและหลังทดลองของนักเรียนทั้งห้องเรียน พบว่านักเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มมากขึ้นมีจำนวน 7 คน ได้แก่ P2 P7 P13 P17 P19 P26 และ P31 นักเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อนน้อยลงมีจำนวน 2 คน ได้แก่ P5 และ P8 และนักเรียนที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะหลังการทดลอง จำนวน 22 คน ได้แก่ P1 P3 P4 P6 P9 P10 P11 P12 P14 P15 P16 P18 P20 P21 P22 P23 P24 P25 P27 P28 P29 P30 โดยนักเรียนที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มมากขึ้นหรือนักเรียนที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะหลังการทดลอง พบว่าเป็นนักเรียนที่เข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ออกจากห้องเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อน และมักเป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรม ส่วนนักเรียนที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนน้อยลงหรือนักเรียนที่ยังคงอยู่ในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธเช่นเดิมก่อนและหลังทดลอง พบว่าเป็นนักเรียนที่เข้าเรียนแต่ยังไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ไม่ช่วยงานเพื่อนตามที่ได้รับมอบหมาย บางส่วนออกจากห้องเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้อาจแสดงพฤติกรรมก่อกวนเพื่อนขณะปฏิบัติด้วย ส่วนนักเรียนที่มีความสัมพันธ์ในระดับกลาง ๆ เช่นเดิมก่อนและหลังทดลอง พบว่าเป็นนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนอย่างสม่ำเสมอ ช่วยงานเพื่อนตามที่ได้รับมอบหมาย แต่ไม่ได้เป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรม มีเพียงบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ยังคงสถานะมีความสัมพันธ์ระดับกลาง ๆ กับเพื่อนไว้ได้ เนื่องจากเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีการจับกลุ่มกันอย่างชัดเจนแน่นแฟ้น

2.2 ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนเพื่อพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธ

ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนเพื่อพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธ พบว่า ตัวอย่างวิจัยจำนวน 8 คน ที่ได้จากการวิเคราะห์สถานภาพทางสังคมมิติ เข้าร่วมกิจกรรมครบ 80 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบสถานภาพทางสังคมมิตีก่อนและหลังทดลองของนักเรียนในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธพบว่าหลังทดลองจำนวนของนักเรียนในแต่ละสถานภาพทางสังคมมิติเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้ 1) นักเรียนที่ถูกทอดทิ้งเปลี่ยนไปเป็นนักเรียนที่มีความสัมพันธ์ระดับกลาง ๆ จำนวน 4 คน 2) นักเรียนที่ถูกปฏิเสธเปลี่ยนไปเป็นนักเรียนที่มีความสัมพันธ์ระดับกลาง ๆ จำนวน 1 คน 3) นักเรียนที่ถูกทอดทิ้งเช่นเดิมก่อนและหลังทดลอง จำนวน 2 คน และ 4) นักเรียนที่ถูกปฏิเสธเช่นเดิมก่อนและหลังทดลอง จำนวน 1 คน รายละเอียดดังภาพที่ 3

จากภาพที่ 3 เปรียบเทียบสถานภาพทางสังคมมิตีก่อนและหลังทดลองของนักเรียนในสถานะถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธ พบว่า นักเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะหลังการทดลองเป็นสถานะที่แสดงให้เห็นว่าได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มมากขึ้นมีจำนวน 5 คน ได้แก่ P2 P7 P13 P17 และ P26 และนักเรียนที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะหลังการทดลองจำนวน 3 คน ได้แก่ P1 P9 และ P28 โดยนักเรียนที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มมากขึ้น จำนวน 5 คน พบว่า เป็นนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ไม่ออกจากห้องเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย มักแสดงพฤติกรรมอาสาขณะปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มและมีหน้าที่ของตนเองอย่างเห็นได้ชัด เช่น P2 มักอาสาเขียนใบงาน P13 มักอาสาตอบคำถาม เขียนใบงาน เป็นตัวแทนในการส่งงานและเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม P17 และ P26 มักอาสาเขียนใบงานและเป็นตัวแทนในการส่งงาน ส่วนนักเรียนที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะหลังทดลอง คือ มีสถานะถูกทอดทิ้งเช่นเดิมก่อนและหลังทดลอง จำนวน 2 คน ได้แก่ P1 และ P9 พบว่า เป็นนักเรียนที่มักไม่ให้ความร่วมมือขณะปฏิบัติกิจกรรม ไม่เข้าร่วมกลุ่มตามที่จัดไว้ให้ มีเพียงบางครั้งเท่านั้นที่นักเรียนให้ความร่วมมือในการหาข้อมูล ส่วนนักเรียนที่มี

สถานะถูกปฏิเสธเช่นเดิมก่อนและหลังทดลองจำนวน 1 คน ได้แก่ P28 พบว่า เป็นนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม มักออกจากห้องเรียนบ่อยครั้ง ไม่เข้าร่วมกลุ่มตามที่จัดไว้ให้และแสดงพฤติกรรมก่อกวนขณะจัดกิจกรรม เช่น พุดคุยเสียงดัง เปิดเพลงเสียงดัง ทำให้เพื่อนในห้องเรียนเกิดความรำคาญ

ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อนที่ถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธ พบว่า ก่อนทำกิจกรรมร่วมกันไม่มีโอกาสได้ทำความรู้จักกับเพื่อนทำให้คิดว่าตนเองไม่สนิทหรือมองเพื่อนในแง่ลบ แต่เมื่อได้รู้จักเพื่อนมากขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม เมื่อเห็นเพื่อนมีความรับผิดชอบในการช่วยงาน มีมุมที่คล้ายกับตนเอง รวมไปถึงการได้พูดคุยกับเพื่อนทำให้รู้สึกอยากสนิทกับเพื่อนเพิ่มขึ้นหรือมองเพื่อนในแง่ดีขึ้น ในอนาคตส่วนใหญ่คิดว่ามีโอกาสจะพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนต่อไป สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่ถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าหลังทำกิจกรรมพฤติกรรมของเพื่อนในชั้นเรียนเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันทำให้มีโอกาสได้พูดคุยกันมากขึ้น จึงคิดว่าในอนาคตอาจมีการพัฒนาความสัมพันธ์ต่อไป มีเพียงบางส่วนที่คิดว่าพฤติกรรมของเพื่อนไม่เปลี่ยนแปลงจากภายในห้องค่อนข้างมีการจับกลุ่มกันอย่างชัดเจน โดยกิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุดและคิดว่าเป็นช่วงที่ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนได้มากที่สุด คือตอนช่วยกันทำงาน หาข้อมูล ได้คุยกับเพื่อน เนื่องจากเป็นช่วงที่ทำให้ได้คุยกับเพื่อน ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น หากมีการจัดกิจกรรมครั้งหน้า นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าอยากให้ครูรูปแบบกิจกรรมเดิมทั้งหมดไว้ แต่มีนักเรียนบางส่วนเสนอว่าอยากให้ใช้เวลาในการหาคำตอบเพิ่มขึ้น จัดกิจกรรมแบบนี้อาทิตย์ละครั้ง และอยากให้เพื่อนในกลุ่มเข้าเรียนกันให้ครบ

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนเพื่อส่งเสริมการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับรายงานจากเพื่อนเพื่อพัฒนาการยอมรับจากเพื่อน

กิจกรรมพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนที่พัฒนาขึ้นเกิดจากการบูรณาการการเรียนรู้แบบร่วมมือและการใช้รายงานจากเพื่อนผ่านกระบวนการ Design thinking ซึ่งมีการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาความสัมพันธ์ของนักเรียนจากครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และตัวแทนนักเรียน ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า ความสัมพันธ์ของนักเรียนโดยรวมค่อนข้างดีแต่ก็มีประเด็นปัญหาคือ การที่นักเรียนช่วยเหลือกันหรือมีปฏิสัมพันธ์กันเฉพาะในกลุ่ม นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไม่ทั่วถึง นักเรียนบางคนเลือกที่จะหลีกเลี่ยงเพื่อนเอง และนักเรียนมีการจับกลุ่มกันเฉพาะในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนไม่มีโอกาสที่จะทำความรู้จักกัน นักเรียนจึงเกิดความสนิทกับเพียงบางคน สนิทกันเฉพาะในกลุ่มและยังไม่มีโอกาสในการได้รู้จักเพื่อนคนอื่น ๆ ในห้อง โดยสาเหตุหนึ่งมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบในทางลบต่อความสัมพันธ์ทางสังคม (Philpot et al., 2021) การออกแบบต้นแบบที่ช่วยพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนจึงต้องเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำความรู้จักมากขึ้น ได้มีโอกาสพูดคุยกัน ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมเชิงบวกระหว่างจัดกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่มีรูปแบบดังกล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้ฟังพากันและกันในเชิงบวก ให้นักเรียนแต่ละคนภายในกลุ่มเกิดความรับผิดชอบ นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือ ส่งเสริม ยกย่องกันและกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มในการทำงานร่วมกัน เกิดการอาศัยทักษะระหว่างบุคคลและทักษะในกลุ่มย่อยในการทำงานและมีส่วนร่วมในการสรุปผลการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยพัฒนาการยอมรับทางสังคม ปรับปรุงความสัมพันธ์ทางสังคม ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม พัฒนาทักษะทางสังคม ทำให้เกิดการปรับปรุงสถานะทางสังคมของนักเรียน ช่วยเพิ่มการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนได้ (Capodieci et al., 2019; Jacques et al., 1998; Madden & Slavin, 1983; Van et al., 2020) แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาในการจัดการเรียนการสอนทำให้ไม่สามารถจัดให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนครบทุกคนในห้องได้ ดังนั้น การที่จะให้นักเรียนคนอื่นที่ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันได้เกิดการพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนได้ จึงควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการรับรู้พฤติกรรมเชิงบวกของเพื่อนขณะปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมที่มีลักษณะดังกล่าว สอดคล้องกับการใช้รายงานจากเพื่อน เนื่องจากรายงานจากเพื่อนจะให้สมาชิกในห้องเรียนทุกคนสามารถรับรู้พฤติกรรมเชิงบวกที่เพื่อนแต่ละคนภายในห้องแสดงออกได้ นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมในเชิงบวกและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมมากขึ้น ทำให้นักเรียนที่ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันสามารถเกิดการพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่า การใช้รายงานจากเพื่อนสามารถช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ในห้องเรียนและทำให้นักเรียนเกิด

พฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมน้อยลง รวมถึงทำให้ครูและนักเรียนทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนที่เป็นเป้าหมาย (Dillon et al., 2019; Lambert et al., 2015; Lum, 2015; Skinner et al., 2000)

2. ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกับรายงานจากเพื่อน

ผลการเปรียบเทียบสถานะทางสังคมของนักเรียนทั้งห้องเรียนก่อนและหลังทดลอง พบว่า นักเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะหลังทดลองซึ่งแสดงให้เห็นว่าได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มขึ้นมีจำนวน 7 คน ได้รับการยอมรับจากเพื่อนน้อยลงมีจำนวน 2 คน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะจำนวน 22 คน เมื่อเปรียบเทียบสถานะทางสังคมของนักเรียนที่ถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธก่อนและหลังทดลอง พบว่า นักเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะหลังทดลองซึ่งแสดงให้เห็นว่าได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มขึ้นมีจำนวน 5 คน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะจำนวน 3 คน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสถานะของนักเรียนสอดคล้องกับพฤติกรรมการให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม โดยหากนักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอไม่ออกจากห้องเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย จะทำให้นักเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นหากนักเรียนเป็นคนนำในการปฏิบัติกิจกรรมจะส่งผลให้นักเรียนยังได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากขึ้น แต่หากนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม เข้าร่วมเรียนน้อยหรือออกจากห้องเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย จะทำให้นักเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อนน้อยลง นอกจากนี้หากนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่รบกวนการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนจะยังทำให้นักเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อนน้อยลง แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคมของนักเรียนโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่าการใช้รายงานจากเพื่อนทำให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น สามารถช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ในห้องเรียน (Dillon et al., 2019; Lambert et al., 2015; Lum, 2015; Skinner et al., 2000) และการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับการยอมรับทางสังคมเพิ่มขึ้น ลดการถูกปฏิเสธจากสังคม ทำให้เกิดการปรับปรุงสถานะทางสังคมของนักเรียนได้ (Capodiceci et al., 2019; Jacques et al., 1998; Madden & Slavin, 1983; Van et al., 2020) เนื่องจากเมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมหรืองานที่ได้รับมอบหมายร่วมกันจะส่งเสริมความสัมพันธ์ในเชิงบวก (Johnson, Johnson and Roseth et al., 2010) โดยเฉพาะในนักเรียนเพศหญิงที่จะพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนเมื่อได้ปฏิบัติกิจกรรมหรืองานที่ได้รับมอบหมายร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และจัดให้นักเรียนได้พึ่งพากันและกันในเชิงบวก (Stuffelbeam, 2012) ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อนถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธพบว่าทำให้นักเรียนเกิดการยอมรับเพื่อนมากขึ้นเนื่องจากได้ทำความรู้จักเพื่อนมากขึ้นและเห็นเพื่อนมีความรับผิดชอบขณะปฏิบัติกิจกรรม สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนที่ถูกทอดทิ้งหรือถูกปฏิเสธที่คิดว่าการทำได้พูดคุยกับเพื่อนมากขึ้น ได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนได้ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งพบว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นให้สมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ได้มีปฏิสัมพันธ์กันจะช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกได้ (Furman & Bierman, 1983; Johnson et al., 2010; Slavin & Cooper, 1999) และการที่นักเรียนได้รับรู้ว่ามีสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มช่วยส่งเสริมการทำกิจกรรมของกลุ่มและทำให้งานของกลุ่มประสบความสำเร็จ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันภายในเชิงบวกได้ (Johnson et al., 2010) รวมถึงทำให้นักเรียนคิดว่าในอนาคตจะมีการพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนต่อไป เช่น การชวนมาอยู่กลุ่มเดียวกัน ชวนมาทำงานกลุ่มร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ก่อนนำตัวต้นแบบนี้ไปทดลองใช้ควรมีการสังเกตหรือสำรวจพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียนก่อนว่านักเรียนทุกคนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมหรือไม่
2. การนำตัวต้นแบบไปทดลองใช้ ผู้นำไปใช้ควรคำนึงถึงบรรยากาศในห้องเรียนซึ่งต้องเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนกล้าแสดงออกถึงพฤติกรรมเชิงบวก เช่น ไม่ตำหนินักเรียนหากนักเรียนปฏิบัติงานผิดพลาด เสริมแรงและกระตุ้นขณะปฏิบัติกิจกรรมอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. หากมีการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการทดลองใช้ในห้องเรียนแบบออนไลน์หรือแบบออนไซต์เท่านั้น เพื่อเปรียบเทียบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบใดจะช่วยส่งเสริมให้ตัวต้นแบบมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการยอมรับจากเพื่อนของนักเรียนมากที่สุด

2. ในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไปควรให้นักเรียนเขียนรายงานพฤติกรรมเชิงบวกของเพื่อนส่งมาพร้อมกับงานที่มอบหมายให้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเขียนรายงานพฤติกรรมเชิงบวกของเพื่อนเพิ่มมากขึ้น

3. การจัดกิจกรรมครั้งถัดไปควรเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนคนอื่น ๆ มากขึ้น เช่น เพิ่มจำนวนครั้งในการเปลี่ยนกลุ่มหรือเพิ่มจำนวนครั้งในการจัดกิจกรรม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2561, 12 ตุลาคม). จิตแพทย์ ชี้ กลั่นแกล้งใน ร.ร.ต้องดูแลจิตใจทั้ง 2 ฝ่าย หยุดยั้งทำ
ความรุนแรงคนต่อไป. <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=28281>

ชุดิมา สุระเศรษฐ. (2562). สังคมมิติ: เทคนิคที่ช่วยให้ครูเข้าใจสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียน. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*. 32(2).
175-207.

เดชรัตน์ สุขกำเนิด. (2565, 10 กันยายน). *Always Beside You (3): วิถีรุ่นไทยเครียดอะไรกันบ้าง*. <https://think.moveforwardparty.org/article/urban-development/3150/>

ผู้จัดการออนไลน์. (2562, 17 ธันวาคม). เปิด 10 ปัญหาสุขภาพน่าห่วงที่ต้องจับตาในปี 63. <https://mgronline.com/qol/detail/9620000120180>

ผู้จัดการออนไลน์. (2563, 29 มิถุนายน). พัฒนาแอปฯ HERO ใช้ประเมินสุขภาพจิตเด็กหลังเปิดเทอม ชูรวดเร็ว-ง่าย ช่วยเด็ก
ปรับตัวได้ดี. <https://mgronline.com/qol/detail/9630000066781>

สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). *สุขภาพคนไทย 2563 : สองทศวรรษ ปฏิรูปการศึกษาไทย ความ
ล้มเหลวและความสำเร็จ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. <https://dol.thaihealth.or.th/File/media/45857fce-d179-4bec-84c4-597ce86e9bd3.pdf?download>

สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). *สุขภาพคนไทย 2565 : ครอบครัวไทยในวิกฤตโควิด-19*. พิมพ์ครั้งที่
1. https://www.thaihealthreport.com/file_book/569-ThaiHealth2022-TH-Final.pdf

อรนุช ลิ้มศิริ. (2542). *หลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาษาอังกฤษ

Bruyn, E. H., Cillessen, A. H., & Wissink, I. B. (2010). Associations of peer acceptance and perceived popularity with bullying and victimization in early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 30(4), 543-566.

Capodieci, A., Rivetti, T., & Cornoldi, C. (2019). A cooperative learning classroom intervention for increasing peer's acceptance of children with ADHD. *Journal of attention disorders*, 23(3), 282-292.

Coie, J. D., & Dodge, K. A. (1983). Continuities and changes in children's social status: A five-year longitudinal study. *Merrill-Palmer Quarterly*, 29(3), 261-282.

Coie, J. D., Dodge, K., & Coppotelli, H. (1982). Dimensions and types of social status: A cross-age perspective. *Developmental Psychology*, 18, 557-570.

Collins, T. A., Drevon, D. D., Brown, A. M., Villarreal, J. N., Newman, C. L., & Endres, B. (2020). Say something nice: A meta-analytic review of peer reporting interventions. *Journal of School Psychology*, 83, 89-103.

Dillon, M. B. M., Radley, K. C., Tingstrom, D. H., Dart, E. H., & Barry, C. T. (2019). The effects of tootling via ClassDojo on student behavior in elementary classrooms. *School Psychology Review*, 48(1), 18-30.

Ervin, R. A., Miller, P. M., & Friman, P. C. (1996). Feed the hungry bee: using positive peer reports to improve the social interactions and acceptance of a socially rejected girl in residential care. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 29(2), 251-253.

Furman, W., & Bierman, K. L. (1983). Developmental changes in young children's conceptions of friendship. *Child Development*, 54(3), 549.

- Hundley, R. J., & Cohen, R. (1999). Children's relationships with classmates: A comprehensive analysis of friendship nominations and liking. *Child Study Journal*, 29(4), 233-233.
- Hymel, S., Closson, L. M., Caravita, S., & Vaillancourt, T. (2011). Social status among peers: From sociometric attraction to peer acceptance to perceived popularity. In Peter K. Smith & Craig H. Hart (Eds.), *The Wiley-Blackwell Handbook of Childhood Social Development* (pp.375-392). Blackwell Publishing Ltd.
- Jacques, N., Wilton, K., & Townsend, M. (1998). Cooperative learning and social acceptance of children with mild intellectual disability. *Journal of intellectual disability. Research*, 42(1), 29-36.
- Johnson, D. W. (2003). Social interdependence: The interrelationships among theory, research, and practice. *American Psychologist*, 58(11), 931-945.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Roseth, C. (2010). COOPERATIVE LEARNING IN MIDDLE SCHOOLS Interrelationship of Relationships and Achievement. *Middle grades research journal*, 5(1), 1-18.
- Lambert, A. M., Tingstrom, D. H., Sterling, H. E., Dufrene, B. A., & Lynne, S. (2015). Effects of tootling on classwide disruptive and appropriate behavior of upper-elementary students. *Behavior Modification*, 39(3), 413-430.
- Leung, B. P., & Silberling, J. (2006). Using sociograms to identify social status in the classroom. *The California School Psychologist*, 11(1), 57-61.
- Lum, J. D. K. (2015). The effects of tootling on disruptive and academic behaviors in high school.
- Madden, N. A., & Slavin, R. E. (1983). Effects of cooperative learning on the social acceptance of mainstreamed academically handicapped students. *The Journal of Special Education*, 17(2), 171-182.
- Murphy, J., & Zlomke, K. (2014). Positive peer reporting in the classroom: A review of intervention procedures. *Behavior Analysis in Practice*, 7(2), 126-137.
- Philpot, L. M., Ramar, P., Roellinger, D. L., Barry, B. A., Sharma, P., & Ebbert, J. O. (2021). Changes in social relationships during an initial “stay-at-home” phase of the COVID-19 pandemic: A longitudinal survey study in the US. *Social Science & Medicine*, 274, 113779.
- Sentse, M., Lindenberg, S., Omvlee, A., Ormel, J., & Veenstra, R. (2010). Rejection and acceptance across contexts: Parents and peers as risks and buffers for early adolescent psychopathology. The TRAILS study. *Journal of abnormal child psychology*, 38(1), 119-130. <https://doi.org/10.1007/s10802-009-9351-z>
- Skinner, C. H., Cashwell, T. H., & Skinner, A. L. (2000). Increasing tootling: The effects of a peer-monitored group contingency program on students' reports of peers' prosocial behaviors. *Psychology in the Schools*, 37(3), 263-270.
- Skinner, C. H., Neddenriep, C. E., Robinson, S. L., Ervin, R., & Jones, K. (2002). Altering educational environments through positive peer reporting: Prevention and remediation of social problems associated with behavior disorders. *Psychology in the Schools*, 39(2), 191-202.
- Slavin, R. E. (1980). Cooperative learning. *Review of Educational Research*, 50(2), 315-342.
- Slavin, R. E., & Cooper, R. (1999). Improving intergroup relations: Lessons learned from cooperative learning programs. *Journal of Social issues*, 55(4), 647-663.
- Stuffelbeam, K. K. (2012). *The Relationship of Peer Acceptance, Age, Gender, Ethnicity, and Appearance among Preschoolers* [Master's Thesis]. ScholarWorks@UARK.<https://scholarworks.uark.edu/etd/604>
- Van Ryzin, M. J., Roseth, C. J., & Biglan, A. (2020). Mediators of effects of cooperative learning on prosocial behavior in middle school. *International Journal of Applied Positive Psychology*, 5(1), 37-52.

Vandell, D. L., & Hembree, S. E. (1994). Peer social status and friendship: Independent contributors to children's social and academic adjustment. *Merrill-Palmer Quarterly (1982-)*, 40(4), 461-477.